

Добролюба Г. М.

*Житомирський державний
університет імені Івана Франка*

**СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ОНІМНОЮ ЛЕКСИКОЮ В АРЕАЛЬНІЙ
ФРАЗЕОЛОГІЇ (НА МАТЕРІАЛІ ФРАЗЕОЛОГІЇ СЕРЕДНЬОГО
ПОЛІССЯ ТА СУМІЖНИХ ТЕРИТОРІЙ)**

Оніми (з грецької – *ім'я, назва*) – індивідуальні найменування окремих одиничних об'єктів. Український мовознавець О. Селіванова підкреслює, що онімічне значення містить співвіднесення з певним референтом (людиною, місцем, твариною, астрономічним об'єктом тощо), а також компонент відомості імені, стилістичну, оцінну, емотивну й естетичну інформацію [5, с. 426]. Загальне поняття *онім* розгалужується на численні значеннєві групи: антропоніми, топоніми, ергоніми, теоніми, зооніми, космоніми, хрононіми, хрематоніми, іде оніми тощо [6, с. 404]. Оніми досить часто стають структурно-семантичним елементами фразеологічних одиниць (далі – ФО) та паремій, оскільки саме індивідуальні номени-компоненти надають фразеологічному виразу певної завершеності форми і змісту, вони начебто прив'язують вислів до певних осіб, подій та географічних об'єктів.

Дослідженням ономастичного компонента у формуванні фразеологічного значення займалися українські мовознавці Л. Скрипник, В. Мокієнко, В. Ужченко, Н. Пасік, Ю. Карпенко, Н. Щербакова, А. Кравчук, Н. Хома, однак вивчення фразеологізмів з онімним компонентом є багатоаспектним: онім як концепт, онім як апелютив, онім як засіб для підсилення емоційної та дієвої складової фразеологізму, національна складова онімів у структурі фразеологізму, різновиди онімів у ФО, використання онімів у сталих виразах різного типу тощо, – а тому потребує подальшого наукового розвитку і пошуку.

Актуальність обраної теми полягає у тому, що фразеологізми та паремії з онімним компонентом становлять значний якісний і кількісний шар мовлення українців. Також виникла потреба проаналізувати ареальний фразеологічний фонд з онімним компонентом, адже саме регіональна фразеологія залишається складовою загальноукраїнської.

Для подальшого розгляду обрано фразеологізми та паремії з онімним компонентом, записані на території Середнього Полісся та суміжних територій [2, с. 5-160; 3, с. 227-390], оскільки раніше в наукових працях мовознавців саме цей аспект поліської фразеології не розглядався.

У середньополіській онімній фразеології активно творяться і вживаються фразеологізми з різнотипними онімними складовими. Однак найчисленнішу групу складають фразеологізми та паремії з **антропонімічним** компонентом, адже ім'я – це носій соціальної, культурної, історичної пам'яті народу, воно здатне впливати на розвиток особистості та моделювати її подальший життєвий і творчий шлях. В ім'я людина вклала глибокий зміст: *Артур* – ведмідь, *Руслан* – цар звірів лев, *Людмила* - людям мила; пізніше смислову традицію було перенесено й на християнський ґрунт: *Галина* – тиха, спокійна; *Панас* – безсмертний, *Софія* – мудра. Батьки вірили, що ім'я, дане при хрещенні дитині, передрікає і зумовлює характер, душевні та тілесні риси, долю людини.

Інтерес, бажання зазирнути в суть імені знайшли своє відображення у фразеологізмах з антропонімічним компонентом: *при бідному Хомі погано нашій кумі; Василь бабі рідний Федір; У всякого Мусія своя затія.*

Що ж стало причиною виникнення таких ФО, і чи насправді реальні особи стали прототипами фразеологічних персонажів? Досить часто, як стверджували В. Даль, В. Ужченко, В. Мокієко та інші мовознавці, імена та прізвиська бралися навмання або задля рими: *у всякої Домашки свої замашки; у всякого Федотки свої відмовки; мастить віз Клим, бо поїде в Крим.* На думку Ф. Буслаєва, номени люди, людина, чоловік, жінка є абстрактними, і тому в усній народній творчості (піснях, думах, загадках,

прислів'ях, приказках, примовках тощо) намагалися замінити абстрактні загальні назви на їх конкретні відповідники – власні імена [1, с. 134]. Унаслідок такої заміни образ (вираз) ставав більш наочним, експресивним, дієвим та адресним. Явище контамінації спостерігається у багатьох ФО: *заливається як дурень (Терешко) сироваткою; вискочив як дурний (Пилип, Мартин) з маку.*

Проте можна припустити, що фразеологізми з власними назвами, особливо ті, де вказується прізвище чи адреса, утворилися внаслідок реагування на цілком конкретні події, на вчинки реальних осіб: *треба як Анельки у Вилах; дурний як Альоша з Магадана.* У значній кількості ФО з ономастичним компонентом можна, як у дзеркалі, побачити яскраві фрагменти минулого: *як Мамай пройшов* (спустошливі набіги татарської орди); *не вмер Мазепа – галушкою вдавився* (політична і військова невдача під Полтавою); *хто про що, а він про Наливайка* (пам'ять про козацького ватажка Северина Наливайка); *живу як Ленін – і в землю не ховають, і їсти не дають; ні корови, ні свині, тільки Сталін на стіні* (реалії життя в радянську епоху); *лисий як Міша після Чорнобиля* (наслідки аварії на ЧАЕС).

Фразеологізми з антропонімічною складовою наштовхують на питання – чому саме ці номени стали компонентом того чи іншого сталого виразу? Причин тут декілька: окремі імена добре римуються: *наша Гася на все здалася; кожен Іван має свій план;* певні імена добиралися за соціальною ознакою: *Іван – ‘бідний’, ‘дурний’; Химка – ‘дурнувата’, ‘неуважна’; Варка – ‘метушлива’; Хома – ‘невдаха’.* Варто зазначити, що реєстр використаних імен надзвичайно цікавий та розгалужений, він містить близько 180 антропонімів (наприклад, реєстр антропонімів на літеру Г: *Гаврилко, Гаврило, Галя, Гаман, Гандзя, Ганна, Ганя, Гапка, Гапон, Гарасько, Гася, Герасим, Герасько, Гвідон, Геркулес, Гершко, Гиря, Гнат, Голда, Горпина, Гривко, Гриць, Грицько*). Фразеологічні імена є досить різнотипними за походженням: давньоруські (*Ярош, Яропуд*); давньоєврейські (*Адам, Давид*); давньогрецькі (*Параска, Микита*); польські (*Зося, Ясь*); запозичення з інших

культур (*Геркулес, Рембо*). Що ж до структури, то інколи використовуються повні форми імен (*Мирон, Орина*) або паспортний варіант із фонетичними особливостями (*Вихтор, Хведір*), проте переважають побутові форми з використанням експресивних афіксів (*Захарко, Кіндратик, Дунька, Срулик, Мойсуня*), деякі ФО утворені контамінаційним способом (*Іван Делон і Ніколя Звенон*). Слід зауважити, що смисловий акцент на себе перебирають ситуативні імена-новотвори: як *Авоська доавоськався* (рос. частка *авось* → *Авось+к-а*); *куди-куди?! – до Кудичихи!* (прислівн. *куди* → *Куди+чих-а*). Аналізуючи ФО типу *п'яний як телесик; набрався як чіпка*, не слід уважати онімами ці компоненти порівняння, адже *чіпка* – це дерев'яний кілочок або кукурудзяний качан, яким затикали пляшку з горілкою, перед використанням напою його проштовхували усередину, він намокав, тобто був мокрий → 'п'яний'; а *телесик* – це сира дерев'яна колодка (пригадайте однойменного казкового героя, що був виструганий з колоди).

Фразеологізми з антропонімістичним компонентом характеризують абсолютно усі аспекти матеріального, громадського і духовного життя українця (і зокрема поліщука), рівень його інтелекту, кар'єрний ріст, сімейні стосунки, вади характеру, фізичні недоліки та фізіологічні потреби:

інтелект: *казав Наум – бери на ум* 'розумний, спотережливий'; *усяк Веремій себе розумій* 'мудрий'; *радуйся, лисий Остапе, – цебер Савку родить* 'дурний';

абстракція: *де Макар телят не пас* 'далеко'; *за царя Панька земля була тонка* 'давно'; *як у баби Ганни в роті* 'темно'; всі Мини з глини 'тотожність';

аморальність: *празник – Іван Бражник* 'пияцтво'; *кресав Денис та й на гіллі повис* 'куріння'; *Івана люби, а кишені бережи* 'злодійство'; *скік через попів тік – та до Гапки в горох, ой як гарно удвох* 'розпуста';

риси характеру: *захворів Іванко, аж опух від спанку* 'ледарство'; *допався як Кирик до сметани* 'жадібність'; *не рад Гриць до церкви іти, та мусить, бо попові собаки загнали* 'байдужість'; *Ярема у воду, а Хома на дно: обоє уперті*

‘непоступливість’; *кисла Оришка* ‘плаксивість’; *на вовка неслава, а їсть овець Сава* ‘хитрість’; *джиг, Марушка, – з перцем юшка* ‘сварливість’; *правда Сидорова: киселем млинці помазані на паркані сушаться* ‘брехливість’; *перед паном Хведором розходився ходором* ‘пихатість’; *коли не Кирило – не пхай своє рило* ‘нахабство’; *хоробрий як Ицько на фронті* ‘боягуз’;

естетичність: *нема над рибу лину, а дівку Марину* ‘красива’; *як у Давида: ні сраки ні вида* ‘непривабливий’; *вбралася як Гапка у Вербовку* ‘неестетичний одяг’; *знати Кулину, що пироги пекла: усі двері в тісті* ‘неохайний’;

фізичні особливості: *довга як Йовга* ‘занадто висока’; *получити орден Сутулова* ‘згорблений’; *положили Савку на голу лавку* ‘померти’;

громадське становище: *як Федір безрідний* ‘самотній’; *рідний як Петро Василю двоюрідний Федір* ‘чужий’; *пустив Бог Микиту на волокиту* ‘жебрацтво’; *споживай, Хведьку, то хрін, то редьку* ‘бідність’; *сповідали Іллюху од п’ят до вуха* ‘побити’; *з нашого Захарка ні Богу свічка, ні чортові угарка* ‘нікчемність’; *здрастуй, Маріє, я твій Федір* ‘недоречність’; *виграв як Шльома на оренді* ‘невдача’; *бісів Юхим – і з води вийде сухим* ‘пощастило’.

Чималу групу становлять фразеологізми із **зоонімічним** компонентом, насамперед, – це використання кличок собак: *Сірко, Рябко, Лиско, Шарик, Жучик, Тузік, Барсік, Бобік, Бровко*. Клички тварин здебільшого умотивовані зовнішнім виглядом собак: сірий – *Сірко*, чорний – *Жучик*, рябий – *Рябко*. У структурі ФО використовуються клички тварин, так би мовити, простіші, які є так само «безпородними», як і ті собаки, яких вони називають, а людей характеризують. Фразеологізми із зоокомпонентом оцінюють вади поведінки людини, недоліки у моральному вихованні, фізичне нездоров’я:

‘безсоромний’: *у Сірка очі позичати; позичити у Сірка очей, а у свині натури;*

‘байдужий’: *набрав у Сірка очей; очі в Жучика(Сірка) позичити;*

‘метушиться’: *крутиться як Серка срать; крутиться як Сірко в качанах ;*

‘набридає’: *учепився як Рябко зубами; дайте мені і моєму Шаріку;*

‘невдача’: *Бобік здох; набрався як Барсік блох; загнаний як Бобік;*
‘обережність’: *визирає як Джек з буди; брехливість’: бреше як Сірко (на вітер);*
‘недоречність’: *виглядає як Бровко з пасльону (кукурудзи, конопель);*
‘шкодливість’: *робить як Сірко на глині; порвав як Тузік шапку;*
‘випадково пощастило’: *радіє як Сірко паскою.*

Як правило, ФО із зоокомпонентом мають іронічний підтекст; природна поведінка собаки (рухливість, обережність, злість, гавкіт) у таких виразах переосмислюється, – і з’являється метафорична характеристика саме людини. Спостереження за вживанням зоонімів підтверджують думку, що фразеологія базується на національному мовному і мовленнєвому ґрунті; характерно, що нові ФО із сучасними кличками тварин в українській, і зокрема поліській, фразеології не утворюються.

Окрему групу становлять ФО з компонентом-назвою релігійних та народних **свят**. Відчувається, що давні українці жили не за числовим календарем, а за відліком свят – церковних (Різдво, Водохреще, Паска, Спас, св. Михайла та ін.) та народних (Кутя, Великдень, Зелені свята, Купайло, Колодій).

Фразеологізми з компонентом-назвою свята досить своєрідно і вибірково характеризують особу:

‘недоречність одягу’: *прибрався як пастух у Петрівку; прибрався як Гапка у Вербовку; вдівся як придуток на Великдень; вбрався як сліпа на всюночну; вбрався як серун на Великдень; прийшов Вербич (Вербіч) – кожух тербіч;*
‘невродливість’: *гарна як корова в Петрівку;* ‘заможність’: *живе як жид у Спасівку; цілуй мене в сраку, бо я в Спасівку мед їв;* ‘невдача’: *лишилося жити від Куті до Різдва; рум’яний як поросля на Різдво; пішло як з Петрового дня; як у Петрівку на льоду роздерся (розчахнувся, послизнувся);*
‘чистота’: *білий як перед Зеленими святами хати;* ‘краса’: *яскравий як яйця на Паску; гарна як крашанка на Паску;* ‘оптимізм’: *веселий як Великдень;*
‘щедрість’: *добрий як Святий вечір;* ‘пощастило’: *набалакався як корова на*

Святий вечір; повезло як псові на Андрія; 'жвавість': мотає головою як коняка на (у) Спаса; благовісний як теля в Петрівку; 'злість': пекучий як мухи у Спасівку.

Досить часто назви релігійних і народних свят символізують межу чогось, перехід до іншої якості: *Лишилося жити від Куті до Різдва 'обмаль'; Прийшов Вербич – кожух тербіч 'довгоочікуване потепління'. У ФО хитра як дівка до Змитра, а после Змитра хоч ноги витри (хоч комина витри) зафіксований часовий максимум надсилання сватів до дівчини, а після релігійного свята св. Дмитра (8 листопада) доводилося чекати аж до весни, а то й до наступної осені.*

Свідченням релігійності, побожності українців є численна група ФО з **теонімічним** компонентом. Безумовно, першість тримає *Бог* та його смислові варіанти *Ісус, Спас, Спаситель*. Фразеологізми, що містять компонент *Бог*, за значенням є більш узагальненими, важливими для побутового, духовного та фізичного життя українця, оскільки характеризують життя і смерть, підтримку вищих сил, життєвий оптимізм, а також фортунальну сферу діяльності людини: *'пощастило': Бога за бороду тримати; Бог милував; жити у Бога за пазухою (за дверима, за плечима); 'не пощастило': якщо ти вхопиш Бога за бороду, то він ухопить тебе за сраку; 'всемогутність': Бог палкою не б'є; Бог не фраєр – все бачить; 'справедливість': за виберки Бог дає вибрики; за перебирачку Бог дає болячку; якби Бог слухав пастуха, то усі вівці повиздыхали б; 'смерть': Бог забрав; Бог покликав; Бог прибрав; віддати Богу душу; 'оптимізм': дасть Бог діти, дасть і на діти; дасть Бог день, дасть і прожиток; з Божою поміччю; 'допомога': над сиротою і Бог з калитою; Бог дітям подушки стелить; хто рано встає, тому Бог дає.*

Принагідно зазначимо, що мовці не забувають своїх давніх богів: *тримай (май) свого бога в пузі; котрий бог намочив, той і висушить.*

Тема зради і зречення Ісуса Христа знайшла вираження і в кількох ФО відповідної тематики: *вірний як Іуда в середу; зрікся як апостол Петро Христа.*

Однією із найчисленніших є група фразеологізмів з **топонімічним** компонентом. В. Жайворонок зазначає, що «переважна більшість таких афоризмів – то влучні, здебільшого гумористичні або іронічні характеристики місцевих особливостей побуту, мешканців того чи іншого міста чи місцевості» [4, с. 239]. Топоніми, що містяться у складі фразеологізмів, є надзвичайно різнотипними за регіоном знаходження, періодом існування, структурою (*Київ, львівський*), емоційною складовою – і, як результат, фразеологізми несуть неймовірну пізнавальну інформацію, конотативну оцінку, наприклад: *воно тобі тра (треба) як московська барулька*, значення компонента *московський* – тут ‘далекий’, ‘зайвий’, ‘непотрібний’; *барулька* – ‘іграшка’ (пор. *бирюльки* (рос.)), отже загальна семантика – ‘зайве’, ‘недоречне’.

Прикметно, що у ФО з топонімічним компонентом відображено багатогранні аспекти життя людей, історичні події, реалії сьогодення. Також різними були причини, що зумовили появу фразеологізмів з топонімічним складником:

- вплив художньої літератури: *верещить як конотопська відьма;*
- реальні історичні події: *розбили як шведа під Полтавою; мотається як Махно по Кубані; затушканий як німець під Москвою;*
- біблійний сюжет: *Содом і Гоморра; дістати Віфліємський вогонь;*
- побутові та професійні реалії: *дурний як Альоша з Магадана; піти в Крим по сіль; заробив як Павлина на Донбасі; виписати Бейлу з Америки;*
- уявлення людей: *як до Києва рачки; як до Китаю раком; рівний як цегелянська дорога; кривий як дорога на Київ (Полонне, Бердичів);*
- перенесення назви населеного пункту (регіону) на ознаку предмета (метафоризація): *тупий як львівський автобус; тупий як сибірський валянок;*

швидкий як житомирський трамвай; набрид як грецька паска; такий як литовський цін: і туди, і сюди.

У поліському фразеологічному словнику вживаються топоніми різного адміністративного підпорядкування:

- назви місцевих сіл: *Вили, Хатки, Хичів, Копище, Карпівці, Сіряки, Заріччя*: *треба як Мар'ян у Хатках 'зайве'*; *за копійку жабу до Копища зажене*; *'скупий'*; *через Хичів на Бердичів 'дурний'*; *наївся як пес паскою в Сіряках 'голодний'*; *пішов як на Заріччя за хлібом 'зник'*;

- назви районних центрів: *Бердичів, Любар, Полонне, Ружин, Конотоп*: *різкий як ружинське пиво 'неякісний напій'*; *вдяглася як любарська молода 'негарно'*; *рівний як дорога до Полонного 'киво'*; *вищить жидівка з Конотопу 'голосно'*;

- назви обласних центрів: *Житомир, Одеса, Полтава*: *відправити в Одесу 'побити'*; *швидкий як житомирський трамвай 'повільний'*; *побили як шведа під Полтавою 'нищівна поразка', 'невдача'*;

- назви регіонів України: *Донбас, Крим, Поділля, Полісся*: *нога (рука) як у подільського (поліського) злудія 'великого розміру'*; *заробив як Павлина на Донбасі 'втратив'*; *піти у Крим по сіль 'зникнути', 'довго не повертатися'*;

- назви закордонних міст: *Рим, Париж, Москва, Магадан, Рязань, Сталінград*: *Москву побачив 'сильно побили'*; *обвісилася торбами як баба рязанська 'про торговку'*; *пролетів як стая напильників (фанера) над Парижем 'невдача'*;

- назви російських регіонів: *Сибір, Кубань*: *тупий як сибірський дуб 'дурний'*; *мотається як Махно по Кубані 'метушиться', 'швидко пересувається'*;

- назви країн: *Америка, Китай*, атрибути: *китайський, німецький, турецький, грецький, литовський*: *голий як турецький святий 'бідний'*; *дурний як німецька війна 'невдала ідея'*; *улибається як майська рожка на китайському болоті 'дурнувата посмішка'*; *відкрити Америку 'повторювати давно відоме'*.

Досить часто назва-топонім є умовною, оскільки добирається за ознакою римування: *через Хичів на Бердичів 'сказати (зробити) дурницю'*.

Проте іноді реальні обставини стають передумовою утворення ФО з топонімічним компонентом: *треба як Анельки під стиртою у Вилах* ‘недоречність’; *одіта як Гапка з Вербовки* ‘без смаку’; *виписати Бейду з Америки* ‘пощастило’ (значення цього фразеологізму респондент пояснив тим, що українські чоловіки шукають в інших країнах фіктивних дружин, щоб за гроші одружитися і виїхати на проживання за кордон).

У самій структурі та семантиці певних топонімів (іноді й вигаданих під конкретний фразеологізм) уже закладено оцінну функцію: *приїхали – станція Пильки – злязьте* ‘невдача’; *співає як заболотські дівки* ‘негарно співає’. Деякі топоніми втратили своє географічне найменування по суті й сприймаються як знаки, символи, певні концепти: *лисий як чорнобильський їжак* (трагічний наслідок аварії на ЧАЕС); *розбили як шведа під Полтавою* (поразка військ шведського короля Карла XII та козацького війська Івана Мазепи).

Особливо знаковим для українців став топонім-концепт *Київ*. Через призму фразеології Київ-столиця уявляється:

- далеким містом: *як до Києва рачки; дурний як звідси і до Києва; за копійку і жабу в Київ зажене; язик до Києва доведе;*
- містом розумних людей: *дурень і в Києві розуму не купить;*
- великим містом: *от тобі, Гапко, і Київ; бігає як Мотря з торбами по Києві.*

Характерним для регіональної фразеології є вживання ФО з компонентом, що називає місце поховання померлих, така назва є локальною і зрозуміла лише мешканцям певного населеного пункту: *сумно як на Мотьовому полі; завезти до Тодося; віднести у Вишеньки; винести до Макара; повезти на Фонталку; село «Дружба» фестиваль*. Народна назва житомирського кладовища *Дружба* є досить промовистою, оскільки раніше у нашому багатонаціональному місті поховання відбувалося за конфесійною та/ або національною ознакою на польському, російському, лютеранському, єврейському та інших цвинтарях; тепер поділ за цими ознаками відсутній – *Дружба*, одним словом.

Також в ареальній фразеології досить часто обігрується назва психіатричної лікарні, у Житомирі це – *Гуйва: відправити на Гуйву* ‘позбутися когось’; *випустили з Гуйви* ‘неадекватна поведінка’; *з Гуйви втік* ‘робити дурниці’.

Проаналізувавши ФО з онімним компонентом, можна зробити загальний висновок, що *Кожне подвір'я має своє повір'я*, тобто кожній місцевості, й країні загалом, властиві певні, індивідуальні та неповторні фразеологізми, прислів'я і приказки. Численні афоризми знайомлять нас із онімами різних періодів, їхніми формами. Наявність численних влучних фразеологізмів із онімною складовою свідчить про спостережливість народу, образне переосмислення побаченого, почутого і пережитого у реальному житті.

Онімні фразеологізми і сьогодні залишаються актуальними і затребуваними, оскільки всебічно характеризують мораль і вади характеру, фізичні ознаки і діяльність сучасної людини. Ці мініатюрні поетичні форми – а саме так можна назвати фразеологізми – мають незвичайну глибину і народну філософію, часто будуються як віршовані рядки, з римами, співзвуччям, при створенні використовуються художні поетичні засоби: метафора, епітет, синекдоха, метонімія, порівняння, гіпербола, літота, каламбур, гра слів. Фразеологізми з онімним компонентом дуже яскраві, образні, легко запам'ятовуються і спадають на думку в слушну мить, до того ж вони більш дієві, адресні, універсальні.

Список використаної літератури

1. Буслаев Ф. Русская народная поэзия: монография / Ф. Буслаев. – СПб., 1861. – Т. 1.
2. Доброльожа Г. Красне слово як золотий ключ. Постійні народні порівняння в говірках Середнього Полісся та суміжних територій: словник / Г. Доброльожа. – Житомир: Волинь, 2003. – 160 с.
3. Доброльожа Г. Фразеологічний словник говірок Житомирщини: словник

/ Г. Добролюба. – Житомир: ПП Туловський, 2010. – 404 с.

4. Жайворонок В. Українська етнолінгвістика: Нариси: навчальний посібник для студентів ВНЗ

/ В. Жайворонок. – К.: Довіра, 2007. – 264 с.

5. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.

6. Українська мова: енциклопедія / Редкол.: Русанівський В., Тараненко О. та ін. – К.: Укр. енцикл., 2000. – 752 с.

У статті проаналізовано фразеологізми і прислів'я з компонентом-онімом; з'ясовано їхню семантику, структуру та вибір компонента. Досліджено культурно-національні особливості онімів у складі фразеологізмів.

Ключові слова: *фразеологізм, семантика, структура, онімний компонент.*

В статье проанализированы фразеологизмы и пословицы с компонентом-онимом; определена их семантика, структура, выбор компонента. Исследованы культурно-национальные особенности онимов в составе фразеологизмов.

Ключевые слова: *фразеологизм, семантика, структура, онимный компонент.*

The is article dedicated to the analysis of phraseological units and proverbs with component-onym; their semantic meaning, structure and choice of components are presented. Cultural and national peculiarities of onyms as parts of idioms are analysed.

Key words: *phraseological unit, semantic, structure, component-onym.*